

Novák Ferenc megjegyzései Kővágó Zsuzsa előadásához

Két történelmi dolgot szeretnék tisztázni, ami Zsuzsánál elhangzott. Figyeljete, mert nagyon fontos, mert senki nem írta még le, csak a Bihari Együttes 65 éves évfordulóján megjelent könyvben írtuk le pontosan, hogy mi volt ez az Önképző kör. 1954-ben alapítottam a Bihari Együttest Boros Géza nevű barátommal, szintén ugyanilyen idős, mint én, és jó egészségnak örvend. Rögtön valahogy odacsapódtunk a táncosztályvezető Poór Anna köréhez, a fiatal néprajzosok és népzene-kutatók pedig Muharay Eleménnél jelentek meg, akikkel a Corvin téren nagyon sokszor találkoztunk. A magunkfajta sokkal többször, mint ahogy most a Hagyományok Házában találkoznak emberek. Ott ismertük meg egymást, mi, akik táncsal foglalkoztunk, Szigeti Karcsi s a többiek, nagyon boldogan ismerkedtünk meg Martinékkal, Pesovárékkal, Sárosi Bálinttal, s a többiekkel. Ebből kialakult egy baráti társaság. Miután Borbély Joli is benne volt, náluk csődültünk össze párszor, akinek a férje annak idején Éri István régész volt. És hát, most akkor szemét vagyok, ha azt mondom, biztos már unták, unta Éri Pista, hogy ott tartottuk a találkozókat. Azt mondja nekem: te, ott vagytok a Bihariban, üres mindig az a ház, csak ti vagytok, táncosok, miért nem ott jövünk össze? Teljesen igaza volt, mert rendetlenek voltunk, és a szegény Jolinak a nyakán hagytunk cigarettacsikkeket és egyebeket (én nem cigarettáztam, de a többiek nagyon). És akkor az összejöveteleket a Bihari Együttesnél folytattuk, amely átalakult egy fantasztikus baráti társasággá. Nem tudom, hogy megválasztottuk vagy pedig kiválasztódott, de Éri István lett a főnök. Nem akármilyen. Kegyetlen főnök lett, mert meg kellett tárgyalni dolgokat, amit ő vagy más előírt. A társaságnak költők is tagjai voltak. Mindent el tudtunk érni, s Pista, aki tudta, hogy ki mihez ért vagy mit tud, ilyeneket mondott: Feri, te beszélsz franciául, elmész a Széchenyi Könyvtárba, s kiveszed a nem-tudom-mit, s akkor jövő héten beszámolsz. Lányi Gusztinak, aki Zögling-iskolába¹ járt és nagyon jól beszélt németül: te elolvasod Franz Boas [egy írását]. Egyszerűen elrendelte, hogy menjünk el, olvassuk el és számoljunk be. Fodor András előadásaiból ismertük meg a bécsi iskolát és a dodekafont. Az Önképzőkör tagjai² közül senki nem táncolt a Bihariban, de azt azért elértük, hogy Martin György élete első és utolsó koreográfiáját ott csinálta. Zseniális volt. Koreográfus kollegáknak elmondani sem tudom, hogy [az öt fiúra készült legényesben] még a pontok közben is hogyan tagolta a táncot. Fantasztikus volt. Aztán mondtuk neki, Pesovárék is, hogy „Na, még, még!” „Nem, nem, kipróbáltam, örülök, hogy tetszett.” Soha többet nem volt hajlandó koreografálni.

Az Önképzőkör különleges képződmény volt, nem is tudom, hogy lesz-e még egy ilyen. Akkor olyan helyzet volt, hogy nekünk ez nem pótcselekvés volt, hanem lehetőség összejövetelre és beszélgetésre. Nem tudom, hogy a Párt például tudott-e arról, hogy ha én bementem a Széchenyi Könyvtárba, a folyóiratból minden nyugati lapot kivehettem, nem kértek igazolványt és engedélyt. Úgyhogy frissen tudtam beszámolni a társaságnak pl. a Le Monde írásairól. Ugyanezt tette Lányi Guszti. Fantasztikus társaság volt.

¹ Kadétiskola.

² Az Önképzőkör tagjai: Borbély Jolán, Martin György, Novák Ferenc, Pesovár Ernő, Pesovár Ferenc, Sárosi Bálint, Timár Sándor. Előadók Fodor András költő és zenekutató, Sánta Ferenc író (Novák, 2016. 137.).

Az a baj, hogy nem tárgyaltok egymással, mondom a fiatalabbaknak. Mi órákat ültünk kocsmái asztalnál, azok is, akik versenyellenfelek voltunk, és vitatkoztunk zeneszerzőkkel, filmesekkel. Nem véletlen, hogy Szigeti, Györgyfalvy s a magam fajták, majd később Foltin Jolán baráti köre a színház környékén és a film környékén volt. Nem ártana, ha most is egy kicsit kitérjen a szellemi tér, mert – ahogy nézem az előadásokat – úgy látom, a szellemi tér nem akar tágulni. A konkrét tudás nagyon nagy, kitűnő koreográfusok vannak, de ebben a pillanatban, ne haragudjatok, többnyire alkalmazott koreográfusok. Csinálnak történelmi darabokat, és az olyan, mint a Feszty-körkép: se gondolat, se semmi, de kurva jól meg tudják csinálni, irigylésre méltóan. Úgyhogy tessék kitérni a kört, kellenek az önképzőkörök, higgyétek el.

Irodalomjegyzék

Novák, Ferenc (2016): *Tánc, élet, varázslat: Gondolatok, küzdelmek*. Budapest: Hagyományok Háza.